herpy

PŁAZY BEZNOGIE

Central American Caecilian

Gymnopis multiplicata

Gymnopis multiplicata to beznogi, ryjący płaz beznogi z Ameryki Środkowej, który żyje płytko w wilgotnej glebie i ściółce od Hondurasu po Panamę. Samica rodzi żywe, w pełni rozwinięte młode, a zwierzęta wychodzą na powierzchnię o zmierzchu i o świcie, zwłaszcza podczas lekkiego deszczu. Gatunek prawie nie był badany w niewoli, dlatego opieka opiera się na doświadczeniach z lądowymi płazami beznogimi.

Rodzina: Dermophiidae Dawna nazwa: *Siphonops proximus; Siphonops simus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**25-40 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**5-10 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Kopiący nory**
Środowisko	**Suchy las, las deszczowy i las górski**
Toksyny skórne	**Brak znanych**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 40 × 40 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**22-25 °C**
Temperatura w nocy	**21-23 °C**
Wilgotność	**90-100%**
Woda	**Bez miski z wodą**
UVB	**Niewymagane**
Pokarm	**Owady i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Żyworodny**
Rozwój	**Żyworodność**
Wielkość miotu	**1-16 młodych**
Opieka nad potomstwem	**Brak**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Gymnopis multiplicata to wydłużony, beznogi płaz bez uszu zewnętrznych. Oczy są małe i leżą w oczodołach przykrytych kością, więc zwierzę prawie nic nie widzi. Zamiast tego zdobycz odnajduje za pomocą dwóch małych czułków między nozdrzem a okiem. Ciało jest pierścieniowane poprzecznymi fałdami skóry, jak u dżdżownicy.

Gatunek należy do rodziny Dermophiidae i jest blisko spokrewniony z *Dermophis mexicanus*, do którego jest podobny pod względem trybu życia: oba gatunki są żyworodne i ryją płytko w glebie. Wielkość osobników dorosłych nie jest udokumentowana; podane w tabeli 25-40 cm to szacunek na podstawie bliskich krewnych. Młode mają przy urodzeniu 10-13 cm długości. Masa ciała, długość życia i pewne zewnętrzne różnice płciowe nie są udokumentowane, a długość życia w tabeli jest szacunkowa.

Trucizna skórna: u tego gatunku nie udokumentowano działania toksycznego, ale płazy beznogie mają gruczoły skórne, więc po kontakcie ze zwierzęciem nie dotykaj oczu ani błon śluzowych. Myj ręce przed i po kontakcie i dotykaj zwierzęcia jak najmniej.

Występowanie i środowisko

Gymnopis multiplicata występuje w Hondurasie, Nikaragui, Kostaryce i Panamie. Występowanie w Gwatemali jest możliwe, ale niepotwierdzone, i kraj ten nie został uwzględniony na mapie. Zdecydowana większość stwierdzeń pochodzi z Kostaryki. Gatunek nie jest uważany za zagrożony.

> **Naturalny zasięg:** Kostaryka, Nikaragua, Honduras i Panama.

ŚRODOWISKO

G. multiplicata żyje w wilgotnej, luźnej glebie oraz pod liśćmi i resztkami roślin. Występuje w suchych i wilgotnych lasach nizinnych oraz w lasach górskich, ale także w krajobrazie rolniczym: na pastwiskach, plantacjach, w wiejskich ogrodach i na terenach zabudowanych. Zwierzęta ryją płytko w glebie, a o zmierzchu i o świcie wychodzą na powierzchnię, by żerować, zwłaszcza podczas słabego deszczu. Pokarm nie był badany u samego gatunku; blisko spokrewnione płazy beznogie zjadają dżdżownice, termity i inne drobne zwierzęta glebowe. Temperatura i wilgotność gleby nie zostały zmierzone dla tego gatunku, ale klimat w obszarze występowania jest tropikalny, a gleba ciepła i stale wilgotna.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Opieka opiera się na doświadczeniach z lądowymi płazami beznogimi, zwłaszcza z *Dermophis mexicanus*, ponieważ *G. multiplicata* nie był systematycznie badany w niewoli. Zwierzę jest lądowe i ryjące, więc w hodowli najważniejsze jest podłoże. Dobrze sprawdza się pojemnik z grubego, szczelnego plastiku z dobrze dopasowaną pokrywą i obciążnikiem na wierzchu: płazy beznogie znajdą każdą szczelinę, a źle zamknięta pokrywa to najczęstsza droga ucieczki. Dorosłe zwierzę potrzebuje co najmniej 60 × 40 × 40 cm z 25-30 cm luźnego, wilgotnego podłoża do kopania. Wymiary są szacunkowe.

Podłoże musi być luźne, dobrze trzymać wilgoć i nie zbijać się w grudki: niebielone włókna papierowe (ściółka na bazie papieru) są dobrze sprawdzone, stosuje się też sterylizowaną ziemię próchniczą, najlepiej zmieszaną z liśćmi. Samo włókno kokosowe może zbić się w jelitach i należy go unikać. Podłoże ma być wilgotne, ale nie tak mokre, żeby z garści dało się wycisnąć wodę, a na dnie nie może stać woda. Płaski kawałek kory lub drewna na powierzchni daje kryjówkę tuż pod powierzchnią i pozwala łatwo sprawdzić zwierzę bez rozkopywania. Małe otwory wentylacyjne w ściankach, zakryte drobną siatką, zapewniają wentylację i nie wypuszczają dżdżownic; pokrywa ma być bez otworów. Podłoże wymienia się co 4-5 miesięcy i przy okazji ogląda się zwierzę.

TEMPERATURA

Gatunek trzyma się w stabilnej, ciepłej temperaturze: 22-25 °C w dzień i 21-23 °C w nocy. Wahania większe niż około 3 °C i gwałtowne zmiany są źle znoszone. Pojemnik może stać w pomieszczeniu o stabilnej temperaturze bez dodatkowego ogrzewania, albo mata grzewcza pod jednym końcem może wytworzyć gradient, w którym gleba nad matą jest cieplejsza i suchsza, a na drugim końcu chłodniejsza i wilgotniejsza. Zwierzę może wtedy samo wybierać. Zwierzę, które leży na powierzchni zamiast się zakopywać, ma za ciepło, za zimno, za mokro albo za sucho. Spoczynek zimowy nie jest konieczny.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Powietrze w pojemniku jest niemal nasycone, 90-100 %, ponieważ podłoże jest wilgotne. Wilgotność utrzymuje się przez zraszanie podłoża i od czasu do czasu przekopywanie kilku górnych centymetrów. Nie ma stałej proporcji wody do podłoża: sprawdzaj ręką i zraszaj, gdy wierzchnia warstwa wydaje się sucha. Używaj wody butelkowanej, deszczówki lub odchlorowanej wody z kranu. Równomierna wilgotność w głębi jest ważniejsza niż konkretna wartość procentowa, a nieco suchsza część podłoża daje zwierzęciu wybór.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Gatunek nie potrzebuje miski z wodą ani części wodnej. Wilgoć pochodzi z podłoża, a kondensacja na ściankach pojemnika wystarcza do picia. Miska z wodą może wręcz nadmiernie zawilgocić podłoże. Nigdy nie używaj wody z kranu zawierającej chlor lub chloraminę do nawilżania podłoża i unikaj mydła, środków czyszczących i kremu do rąk na dłoniach i narzędziach, ponieważ płazy wchłaniają substancje przez skórę.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek żyje pod ziemią i określony program oświetlenia nie jest potrzebny. Wystarczy zwykły dobowy rytm pomieszczenia z 10-14 godzinami światła. UVB nie jest potrzebne lądowym płazom beznogim, a pojemnik trzyma się w ciemności, żeby zwierzę mogło kopać w spokoju. Pojemnik nie może stać w bezpośrednim słońcu. Rośliny nie są potrzebne.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Dżdżownice są pokarmem podstawowym i przyjmuje je niemal każdy lądowy płaz beznogi. Odpowiednie są małe i średnie dżdżownice, a dorosłe zwierzę dostaje 10-15 sztuk co dwa tygodnie. Dżdżownice mogą długo żyć w wilgotnym podłożu papierowym, nie zdychając i nie gnijąc. Przekopuj podłoże co najmniej co dwa tygodnie: dużo pozostałych dżdżownic oznacza przekarmianie albo zwierzę, które nie je. Dla urozmaicenia można podawać świerszcze; nie udokumentowano, co preferuje sam *G. multiplicata*.

Dżdżownice można 4-6 dni przed karmieniem wzbogacić preparatem wapniowo-witaminowym dodanym do ich ziemi, ale nie wiadomo, ile z tego trafia do zwierzęcia. Zwierzę rzadko widać podczas jedzenia. Dlatego nowe zwierzę trzyma się przez pierwszy miesiąc w małym pojemniku, gdzie dżdżownice się liczy, a podłoże przegląda co 3-4 dni.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

G. multiplicata spędza prawie cały czas pod ziemią; zdrowe zwierzę jest zakopane przez około 95 % czasu. Gatunek trzyma się najczęściej pojedynczo, co ułatwia śledzenie kondycji i przyrostu. Kilka osobników tego samego gatunku można trzymać razem, regularnie sprawdzając, czy nie ma śladów ugryzień, co daje lepszą szansę na rozmnażanie. Należy unikać brania do ręki: skóra jest wilgotna i delikatna. Przenoś zwierzę tylko wtedy, gdy to konieczne, czystymi, wilgotnymi dłońmi bez kremu.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Dojrzałość płciowa u *G. multiplicata* nie jest udokumentowana, a płci nie da się pewnie odróżnić z zewnątrz. Rozmnażanie w niewoli nie zostało udokumentowane.

GODY I KOPULACJA

Zapłodnienie jest wewnętrzne. Nie udokumentowano, co wywołuje gody ani jak skłonić zwierzęta do kopulacji w niewoli. Jeśli zwierzęta mają być trzymane razem z myślą o rozmnażaniu, najważniejsze są stabilne warunki, głębokie podłoże i obfity pokarm.

JAJA I LARWY

Gatunek nie składa jaj. Samica jest żyworodna: zarodki rozwijają się w jajowodach i wykluwają się w jej wnętrzu, gdy mają około 25-30 mm długości. Następnie prawdopodobnie odżywiają się bogatą w składniki odżywcze wydzieliną ze ściany jajowodu, tak jak u *Dermophis mexicanus*, aż do narodzin. Liczba młodych w miocie i długość ciąży nie są udokumentowane; podane w tabeli 1-16 młodych zapożyczono od *Dermophis mexicanus*. Po urodzeniu nie ma opieki nad potomstwem.

METAMORFOZA

Nie ma wyklucia poza ciałem samicy ani larw. Młode rodzą się w pełni rozwinięte i mają 10-13 cm długości. Długość ciąży nie jest udokumentowana, dlatego to pole w tabeli jest puste. Ciężarna samica potrzebuje przez cały ten okres obfitego pokarmu i spokoju.

ODCHÓW MŁODYCH

Nowo narodzone młode potrzebują pojemnika z głębokim, wilgotnym podłożem, takiego jak dorosłe, i przenosi się je z pojemnika samicy, żeby nie były niepokojone. Pierwszym pokarmem są małe dżdżownice lub kawałki dżdżownic. Tempo wzrostu i moment przeniesienia do większego pojemnika nie są udokumentowane.

Zdrowie i częste błędy

Obraz zdrowotny opiera się na doświadczeniach z innymi lądowymi płazami beznogimi. Najczęstsze problemy to:

- Zwierzę leży na powierzchni: podłoże jest za mokre, za suche, za ciepłe, za zimne albo chemicznie nieodpowiednie. Wymień podłoże, sprawdź temperaturę i wypróbuj inne źródło wody.

- Zaparcie: włókno kokosowe może zbić się w czop w jelitach. Używaj włókien papierowych lub sterylnej ziemi.
- Ucieczka: pokrywa musi szczelnie przylegać i mieć obciążnik na wierzchu. Wystarczy nawet mała szczelina.
- Zapalenie skóry jest najczęstszą znaną przyczyną śmierci płazów beznogich w niewoli, zwłaszcza gatunków wodnych. Utrzymuj podłoże w czystości i oglądaj skórę przy każdej kontroli.
- U płazów beznogich stwierdzono grzyba chytridiowego (Bd). Nowe zwierzęta poddaje się kwarantannie, a ręce i narzędzia myje się między pojemnikami.

Udaj się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli zwierzę nie je przez kilka tygodni, traci na wadze albo pojawiają się rany na skórze.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.